

CD RELIGIEUS

Zingen in Parijs
Paul Hillier

Theatre of Voices is een vocaal ensemble dat in 1990 werd opgericht en zich concentreert op oude zowel als eigentijdse klassieke muziek. De leden van de groep, die in de Verenigde Staten is gebaseerd, zijn zowel uit de VS afkomstig als uit Groot-Brittannië.

Het 'stemmentheater' werd opgericht door Paul Hillier, voornamelijk bariton bij The Hilliard Ensemble, als een middel om meer hedendaagse muziek te kunnen uitvoeren, toen dat Hilliard zich almaar nadrukkelijker ging richten op oude muziek.

Een van de topopnames van Theatre of Voices is vreemd genoeg *Monastic Chant*, twee nu heruitgegeven cd's volledig gewijd aan Franse religieuze muziek uit de twaalfde en dertiende eeuw.

Het eerste deel is gewijd aan de school van Notre-Dame in Parijs. Centrale figuur op de eerste schijf is vooral Perotinus (1160-1230), een van de oudste componisten uit Europa die bij naam bekend zijn. Over hem is betrekkelijk weinig geweten, behalve dat hij zangmeester was in Parijs. Pas sinds het midden van vorige eeuw wordt zijn muziek opnieuw uitgevoerd.

Een opmerkelijke techniek is de hoketus of hoquetus. In de middeleeuwse praktijk van de hoketus beweegt de melodie – soms snel – heen en weer tussen twee of meer stemmen, op zo'n manier dat de ene stem stil is wanneer de andere beweegt en omgekeerd. Die oude techniek beheerst Hillier als geen ander.

Dat toont hij ook op de tweede schijf, gewijd aan meerdere belangrijke muziekmanuscripten. Theatre of Voices brengt telkens vier stukken uit en de *Codex Montpellier* en de *Codex Bamberg*, de belangrijkste bronnen van het genre van het motet.

De *Montpellier Codex*, die bewaard wordt in de Zuid-Franse stad, komt eigenlijk uit Parijs en ontstond tussen 1250 en 1300. De anonieme composities zijn in de stijl van de school van Notre-Dame. Wellicht stamt ook de *Codex Bamberg*, bewaard in de Duitse stad, uit Parijs. De motetten in die bundel zijn immers zowel in het Latijn als het Frans.

Parijs was in de twaalfde eeuw onbetwistbaar het belangrijkste muziekcentrum. De verdere evolutie van de meerstemmigheid was een belangrijke ontwikkeling van de school van Notre-Dame. Muziek voorafgaand aan die tijd werd mondeling overgeleverd. Met de manuscripten die Hillier hier vertolkt, begint een verschuiving naar schriftelijke overlevering. (EDS)

Theatre of Voices, onder leiding van Paul Hillier, *Monastic Chant*, Harmonia Mundi, 20,25 euro.

CD HEDENDAAGS

Als God spreekt
Johan Duijck

Naar aanleiding van de voorbije Mechelse Hanswijkcavalcade, een historisch-religieuze stoet met ruiters en door paarden getrokken praalwagens die om de 25 jaar uitrijdt, kreeg Johan Duijck de compositieopdracht voor een oratorium. Het resultaat, dat hij *Dixit Dominus* doopte, is geschreven voor een instrumentaal ensemble en diverse gemengde koren, waaronder het Vlaams Radio Koor en het Gents Madrigaalkoor, onder leiding van de componist.

De veelzijdige en gedreven Johan Duijck is vooral bekend als pianist en sinds 1973 als koordirigent van het Gents Madrigaalkoor. Als componist legt Duijck zich bij voorkeur toe op piano- en koormuziek. Zijn belangrijkste composities zijn de cantates *El Camino del Alma* en *A Mirror to St. Nicolas*, het *Concierto del Alma* en tal van koorwerken. Bij het label In Flanders' Fields verschenen vier cd's gewijd aan zijn composities.

Dominus dixit (De Heer spreekt) bestaat haast integraal uit Bijbelteksten. In de Bijbelse zin roept God de mens en de mens antwoordt, soms bevestigend, soms afwijzend. Naast die blik op het Oude en het Nieuwe Testament staat een (oorspronkelijk Duits-talig) gedicht van Rilke met hetzelfde thema centraal, *Gott spricht zu jedem*. (EDS)

Johan Duijck, *Dixit Dominus*, uitgevoerd door onder meer het Gents Madrigaalkoor, Phaedra (In Flanders' Fields), 25, 10 euro.

BOEK NON-FICTIE

Een zieke vriend
Dirk Van der Goten

Deadline 40 is het nieuwe boek van Dirk Van der Goten, leerkracht, auteur en vrijwilliger in *Kamiano*, het restaurant voor zwervers en thuislozen van de Sint-Egidiusbeweging in Antwerpen. Eerder publiceerde Van der Goten ook al *Het boek Bob* over een dakloze man.

Zijn jongste pennenvrucht, gebaseerd op waargebeurde feiten,

verhaalt op indringende wijze de vriendschap tussen de auteur en Danny, een trouwe bezoeker van *Kamiano*, die aan de ziekte van Huntington leed, een ongeneeslijke erfelijke aandoening die bepaalde delen van de hersenen aantast en betrekkelijk snel tot de dood leidt. Danny stelt zelf als deadline de leeftijd van veertig. Dan wil hij door euthanasie uit het leven stappen.

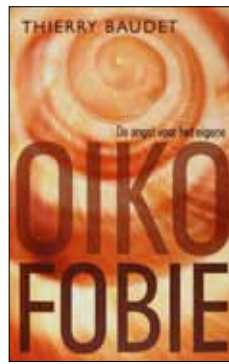
Dirk Van der Goten vertelt over de weg die ze samen gaan en de lotgevallen van zijn zieke vriend. Danny's wens gooit de denkkaders van de auteur overhoop. In die zin gaat het boek dus over een wezenlijke vraag die ernstig moet worden genomen. Uiteindelijk beslist Danny een wilsbeschikking op te stellen waarin hij de grenzen van het medisch handelen bepaalt. Als hij niet meer kan slikken, hoeft hij geen sondevoeding. „Als Danny in mijn bijzijn in een levensbedreigende situatie komt, zal ik niets ondernemen om hem te reanimeren.

Hij zal het woord spuitje nooit nog laten vallen”, schrijft Dirk Van der Goten. Die is ook aanwezig wanneer Danny uiteindelijk rustig de geest geeft.

Meer dan een boek over het kunstmatige levenseinde gaat dit verhaal over vriendschap. „Ik heb vooral geleerd wat onvoorwaardelijke vriendschap is, een begrip dat hij met zijn 'jij bent er toch' accurater verwoord heeft dan ooit in mijn gedachten is opgekomen.” Het indrukwekkende, doorleefde en realistische relaas lees je in een uurtje uit. (EDS)

Dirk Van der Goten, *Deadline 40*, Altiora, Averbode, 2013, 91 blz., 14,50 euro.

BOEK SAMENLEVING

Bang van eigen cultuur
Thierry Baudet

Oikofobie, ook wel oikofobie genoemd, is een ziekelijke afkeer van het eigene. De term werd bekend in Nederland toen Thierry Baudet er in 2012 een

column over schreef in *NRC Handelsblad*. De jeugdige Nederlandse historicus-publicist verwijt westerse elites dat ze afgeven op het eigen huis. Aan dat onderwerp wijdde Baudet nu een boek.

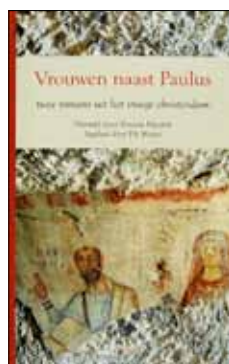
De auteur ziet de systematische verzwakking van de natiestaat, bijvoorbeeld door open grenzen, multiculturalisme en meer macht voor Europa, als tekenen van oikofobie, „maar ook in de moderne kunst zie je het terug. Bijvoorbeeld in de afschrikwekkende bouwsels die het aangezicht zijn geworden van vrijwel elke grote stad”. Oikofobie leidt volgens Baudet tot een tegenreactie, zoals de opkomst van anti-establishment partijen.

Baudet is niet altijd duidelijk en soms niet consequent. Dat toont hij in zijn stelling over religie: „Misschien is het toch een

goed idee om het christendom op een seculiere manier te herwaarderen. Vele joden doen het ook zo: ze geloven dikwijls geen woord meer van de Thora, maar ervaren niettemin dat in de religieuze traditie veel wijsheid is gelegen en beseffen dat de rituelen en gebruiken ons moderne bestaan op een vreemde manier complementeren.” Een pleidooi voor het christendom voert Baudet dan weer niet. (EDS)

Thierry Baudet, *Oikofobie. De angst voor het eigene*, Prometheus/Bert Bakker, Amsterdam, 2013, 250 blz., 14,95 euro.

BOEK ROMAN

Vrouwen bij Paulus
Vincent Hunink

Het doet vreemd aan in onze tijd verhalen te lezen over vrouwen die helemaal in de ban waren van de apostel Paulus. Neem nu Thecla, een bekeerlinge uit Iconium, het huidige Konya in Turkije. Vanwege haar geloof belandt ze op de brandstapel, maar ze wordt wonderbaarlijk gered. Nadat ze vervolgens voor de leeuwen wordt gegooit, vlijen die dieren zich prompt mak aan haar voeten. Niet meteen erg geloofwaardig. Thecla's levensbeschrijving kwam echter tot stand in de tweede eeuw na Christus en werd neergepend als een ge-

idealiseerde getuigenis, bedoeld voor het groeiende aantal christenen in die tijd. Twee van dergelijke verhalen zijn nu, vertaald uit het Grieks, opnieuw uitgegeven door de Nederlandse uitgeverij Damon.

De periode vóór het christendom in de vierde eeuw staatsgodsdienst werd, kan vandaag op heel wat belangstelling rekenen. Vrouwen speelden toen een grote rol. Ook Paulus had vrouwen als volgelingen. En zijn vrouwonvriendelijke reputatie dan? Die stoelt vooral op latere toevoegingen, schrijft Fik Meijer, auteur van een boek over die dertiende apostel, in de inleiding. Uit Paulus' brieven en uit de Handelingen van de apostelen, zo meent hij, „ontstaat een boeiend beeld van een man die vaak is afgeschilderd als een vrouwenhater, maar die vrouwen wel degelijk in zijn geloofsverbreding betrok”. Al heetten die vrouwen wel Lydia, Priscilla of Febe. Van Thecla of van Xanthippe en Polyxena, die in het tweede verhaal in dit boek Paulus in Spanje navolgen, is in de Bijbel geen sprake.

De vroegchristelijke verhalen staan bol van godsvertrouwen, kuisheid, berouw en bekeering. Zo beeft Polyxena wanneer

ze oog in oog staat met een leeuwin en vraagt bij de God van Paulus aan het dier haar niet te verscheuren alvorens ze het doopsel heeft ontvangen. De verhalen zijn ook doorspekt met verrijzenissymboliek. Thecla bijvoorbeeld wijkt drie dagen en drie nachten lang niet van het venster, zozeer is ze in de ban van de vreemdeling die over een nieuwe godsdienst vertelt. Geen opbeurende boodschap voor Thamyris, die haar als bruid verlangde. Of Thecla echt heeft bestaan? Het is een feit dat haar levensverhaal al gauw populair werd. Als rolmodel van vroomheid en actie werd ze als een heilige vereerd. Na Vaticanum II verdween ze van de heiligenkalender. (NL)

Vincent Hunink, *Vrouwen naast Paulus. Twee romans uit het vroege christendom*, Budel, Damon, 2013, 128 blz., 14,90 euro.